

Zapiski

Ob stoletnici hrvatskega gledališča.

Od leta 1930. obnavljajo Hrvatje spomine na razne pomembne dogodke iz časov ilirizma, ki ga štejejo med najvažnejša razdobja svoje zgodovine. Ne mine skoraj mesec, da ne bi slavili te ali one obletnice, ob spominu na večja dejanja pa izdajajo cele knjige in obširne zbornike. Tako so l. 1933. izšli v dvanajsti knjigi »Gradje za povijest književnosti hrvatske« Dokumenti za naše podrijetlo hrvatskoga preporoda (1790—1832), kjer je prof. dr. Fr. Fancev zbral in prvič kritično izdal 41 tekstov, kateri so v najtesnejši genetični zvezi z nastankom ilirizma. Knjiga ima z uvodom nad 350 strani in je posvečena »stoti obletnici prevažnega leta 1832«, ko je mladi pravnik Ivan Derkos v latinski knjižici »Genius patriae« začrtal hrvatski slovstveni program, grof Jan-ko Drašković v hrvaški knjižici »Disertacija« pa politični program, da omenimo samo dve najpomembnejši dejanji, ki dokazu-

jeta jasno zavest in zrelost tedanjega hrvatstva. S temi dokumenti je prof. Fancev za vedno in nepobitno dokazal, da je ilirsko preroditveno gibanje domačega hrvatskega izvora, zraslo iz stoletnih prizadevanj najboljših hrvatskih kulturnih in političnih delavcev, ne pa plod francoskih, nemških, slovaških in čeških vplivov, kakor nekateri še danes trmoglavno ponavljajo.

Ilirizem (Rakovac, Vukotinović, D. Demeter) je sprožil tudi zahtevo po hrvatskem narodnem gledališču in vprav sedaj se bliža stoletnica, kar so v starem gledališču na Markovem trgu v Zagrebu 10. junija 1840 uprizorili Kukuljevićevo zgodovinsko igro »Juran i Sofija ili Turci kod Siska«. Hrvatska drama je imela tedaj že slavno preteklost: po vseh hrvatskih pokrajinah so bile razširjene starodavne cerkvene igre; v Dubrovniku in ostali Dalmaciji je v 16. in 17. stol. cvetela renesančna in baročna drama in komedija; v Zagrebu pa so gojili kajkavsko dramo, ki je pognala iz šolskih